

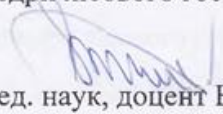
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

ОПП «Лісове господарство»

«Допускається до захисту»

Зав. кафедри лісового господарства

доктор пед. наук, доцент В.М. Хрик

«10» червня 2023 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОГО ВЕДЕННЯ ЛІСОВОГО
ГОСПОДАРСТВА У БІЛОЦЕРКІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ ФІЛІЇ
«БІЛОЦЕРКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДСГП «ЛІСИ
УКРАЇНИ»**

Виконав: Дробязко Дмитро Володимирович

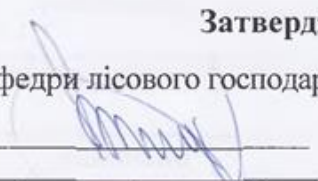
Керівник: к. с.-г. н., доцент Лозінська Т.П.

Біла Церква – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
Спеціальність 205 – Лісове господарство

Затверджую
Завідувач кафедри лісового господарства

доктор пед. наук, доцент Хрик В.М.
10 червня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу

Дробязку Дмитру Володимировичу

Особливості ефективного ведення лісового господарства у
Білоцерківському лісництві філії «Білоцерківське лісове господарство»
ДСГП «Ліси України»

Затверджено наказом ректора № 59/С від 27.02.2023 р.

Термін здачі студентом готової кваліфікаційної роботи в деканат: до «10.06.
»2023р. Перелік питань, що розробляються в роботі.

Вихідні дані Огляд літератури

Грунтово-кліматичні умови зони проведення досліджень

АНОТАЦІЯ

Дробязко Дмитро Володимирович. Особливості ефективного ведення лісового господарства у Білоцерківському лісництві філії «Білоцерківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України»

Метою досліджень в рамках кваліфікаційної роботи було встановлення особливостей ведення лісового господарства в умовах Білоцерківського лісництва.

Вивчено господарську характеристику та структуру господарства, природньо-кліматичні умови зони, в якому воно розміщено.

У процесі досліджень проведено аналіз сучасної таксаційної структури господарства;

Досліджено вплив температури повітря та ґрунту і вологості на ріст і розвиток сіянців *P. sylvestris* в умовах закритого (теплиці, короби) та відкритого ґрунтів (розсадник). Встановлено особливості вирощування сосни звичайної із відкритою і закритою кореневою системою та вегетативного розмноження деревних і чагарникових видів.

Доведено, що проведені санітарні рубки сприяли покращенню санітарного стану насаджень, зменшенню площі деревостанів з осередками хвороб і шкідників лісу. Вивчено санітарний стан дубових насаджень лісництва шляхом проведення рекогносцирувального та детального обстеження та запропоновано заходи щодо покращення санітарного стану дубових насаджень лісництва.

Проведено аналіз ефективності ведення лісового господарства Білоцерківського лісництва.

Ключові слова: лісове господарство; ефективність; лісові ресурси.

ANNOTATION

Dmytro Volodymyrovych Drobriazko. Peculiarities of effective forestry management in Bilotserkiv Forestry of the "Bilotserkiv Forestry" branch of the DSGP "Forests of Ukraine".

The purpose of the research within the framework of the qualification work was to establish the peculiarities of forestry in the conditions of the Bila Tserkva forestry.

The economic characteristics and structure of the enterprise, as well as the natural and climatic conditions of the zone in which it is located, were studied.

In the course of the research, the current taxation structure of the farm was analyzed;

The influence of air and soil temperature and humidity on the growth and development of *P. sylvestris* seedlings in closed (greenhouses, boxes) and open ground (nursery) was studied. The peculiarities of growing Scots pine with an open and closed root system and vegetative propagation of tree and shrub species were established.

It was proved that the sanitary felling contributed to the improvement of the sanitary condition of plantations, reducing the area of stands with foci of diseases and forest pests. The sanitary condition of the oak plantations of the forestry was studied by conducting a reconnaissance and detailed survey and measures to improve the sanitary condition of the oak plantations of the forestry were proposed.

The efficiency of forestry management in Bila Tserkva forestry was analyzed.

Keywords: forestry; efficiency; forest resources.

ЗМІСТ

Вступ.....	7
Розділ 1. Огляд літератури.....	9
1.1. Поняття стратегії, її роль і значення у формуванні системи управління лісогосподарськими підприємствами.....	9
1.2. Стан та підвищення ефективності лісогосподарської діяльності в Україні.....	16
Розділ 2. Ґрунтово-кліматичні умови, матеріал та методика проведення досліджень.....	21
2.1. Господарська характеристика та структура господарства.....	21
2.2. Характеристика ґрунтово-кліматичних умов зони досліджень.....	26
Розділ 3. Результати досліджень.....	33
3.1. Роль лісів в екологічній стабільності довкілля в регіоні проведення досліджень.....	33
3.2. Сучасний стан і таксаційна структура лісів Білоцерківського лісництва.....	39
3.3. Особливості вирощування садивного матеріалу в Білоцерківському лісництві.....	43
3.3.1. Вирощування садивного матеріалу сосни звичайної із закритою кореневою системою.....	44
3.3.2. Вирощування садивного матеріалу сосни звичайної традиційними способами.....	52
3.3.3. Особливості вегетативного розмноження чагарникових видів...	57
3.4. Аналіз ефективного ведення лісового господарства Білоцерківського лісництва.....	62
3.5. Проведення рубок догляду в Білоцерківському лісництві.....	64
Висновки і пропозиції виробництву.....	75
Список використаних джерел.....	78

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ

Отже, на основі проведених спостережень і досліджень, а також наукового аналізу літературних джерел і виробничого досвіду можна зробити наступні висновки і пропозиції.

За проведеними дослідженнями, ліси Білоцерківського лісгоспу високопродуктивні, динаміка їх основних таксаційних показників позитивна, що в цілому свідчить не тільки про збільшення ресурсного потенціалу, а й про істотний вплив на стабілізацію довкілля:

- ✓ велике значення для процесу коренеутворення у стеблових, особливо зелених, живців деревних рослин мають кліматичні (температура, вологість ґрунту та повітря, освітлення) та едафічні фактори, тому необхідно створювати потрібні оптимальні умов при укоріненні живців.

- ✓ що у живців з цілою листовою пластинкою додаткові корені утворюються раніше і коренева система розвивається краще; чим сильніше у живців укорочена листові пластинка, тим пізніше та гірше відбувається коренеутворення. І на кінець, у безлистих живців коріння з'являється дуже пізно і слабозвинуте, видалятися можуть лише ті листки, які заважають при висаджуванні.

- ✓ краще проходить процес коренеутворення у живців, заготовлених в нижній частині крони порівняно з живцями взятих з верхніх ярусів. Окрім ярусу крони укорінення залежить також від порядку галуження і типу живців по розміщенню на осьовій або боковій гілці. Виходячи з результатів наших досліджень краще укорінюються живці, взяті з бокових пагонів на гілках високого порядку галуження.

- ✓ більшість деревно-чагарникових видів позитивно реагує на обробіток стимулюючими розчинами, зокрема найкращим себе зарекомендував (за результатами досліджень) розчин ІМК 100, при якому укорінення живців проходить швидше, порівняно з іншими.

Дубові насадження мають важливе значення, а питання про збереження та покращення санітарного стану дубових насаджень Білоцерківського лісництва є актуальним. Проведені нами обстеження окремих частин насаджень підприємства показали, що в цілому діброви знаходяться в задовільному стані.

1. Поперечний рак дуба являється найпоширенішим захворюванням дубових насаджень Фастівського лісництва.

2. Найбільша кількість уражень на висоті до 2 м – 62,2% від усіх облікованих пухлин. Значно рідше зустрічається на висоті від 2-х до 4-х – 32,3%. Вище 4-х метрів пухлини зустрічаються ще рідше - 5,5%. Таким чином вражається найбільш цінна частина стовбура.

3. Найбільш поширена форма поперечного раку, являється перехідна – 52.1% від усіх пухлин. Закрита форма складає 40,1%, а відкрита 7,8%. Відкрита форма є найбільш небажаною.

4. Більше половини усіх врахованих дерев (65,8%) мали по одній раковій пухлині на стовбурі, 28,8% - по 2-3 пухлини і більше 3-х уражень мало лише 5,4% облікованих уражених дерев.

5. В умовах господарства достатньо сильно вражаються поперечним раком дубові насадження різного походження. Дослідженнями встановлено, що первинне інфікування дерев збудником поперечного раку проходить в молодому віці. Тому при проведенні значних рубок догляду за лісом уражені дерева необхідно видаляти. При цьому в першу чергу вирубуються дерева з відкритою формою пухлин, потім з перехідною і в останню чергу – із закритою формою. Це пояснюється тим, що закрита форма суттєво не впливає на ріст і розвиток дерев.

6. Поперечний рак рідко призводить до всихання дерев, але суттєво впливає на вихід ділової деревини. Найбільш деформуються стовбури з відкритою формою раку.

7. Враховуючи, що основна маса уражених дерев поперечним раком знаходяться на висоті до 2 м і ракові пухлини на висоті стовбура вище 4

м зустрічається поодиночно, то в дубових насадженнях старше 40 років ураження бокових гілок не відбувається.

Біопродукційна складова лісів досліджуваного регіону та її динаміка з акцентуванням уваги на вплив лісових насаджень на стан довкілля потребує подальших експериментальних та аналітичних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довбня С.Б., Найдовська А.О., Хитько М.М. Стратегія підприємства : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Національна металургійна академія України, 2011. 71с.
2. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку : монографія. Київ : КНЕУ ім. В.Гетьмана, 2001. 227с.
3. Белошапка В.А., Загорій Г.В. Стратегічне управління: принципи і міжнародна практика : монографія. Київ : Абсолют-В, 1998. 352с.
4. Ансофф И. Стратегічне управління / Скор. пер. з англ. Л. И. Евенко, 1999. 416 с.
5. Стратегічне управління підприємством : навчальний посібник / В.О. Василенко та ін. ; за ред. В.О. Василенка Київ : ЦНЛ, 2022. 400с.
6. Портер М., Майкл Е. Стратегія конкуренції / пер. з англ. А. Олійник та ін. Київ : Основи, 1998. 390с.
7. Шершньова З.Є. Стратегічне управління : підручник. Київ : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2022. 699с.
8. Гладун Г. Б. Відтворення лісів та лісова меліорація в Україні: витоки, сучасний стан, виклики сьогодення та перспективи в умовах антропоценозу. 2019.
9. Дяченко Я.Я., Біднячук С.В. Інвестиційні джерела забезпечення розвитку лісового господарства. *Формування відносин в Україні*. Київ : НДЕІ Мінекономіки України, 2003. Вип.7-8. С.52-55.
10. Коваль Я.В. Економічна оцінка лісових ресурсів: методологія, методика, практика. Київ : РВПС України НАН України, 1998. 44с.
11. Мишенин Е.В. Эколого-экономические проблемы природопользования в лесном комплексе. Сумы : ИПП «Мрия-1» ЛТД, 1998. 272 с.
12. Гуцуляк Г. Д. Економічна оцінка земельних ресурсів в умовах запровадження ринку землі в Україні. Редакційна колегія. 2021. Т. 7. С. 49.

13. Синякевич І.М. Екологічна і лісова політика. Львів : УкрДЛТУ, 2002. 202с.
14. Гелбрейт Дж.К. Новое индустриальное общество. «Транзиткнига», 1969. 38с.
15. Дубас Р.Г. Методологічні аспекти здійснення трансформаційних перетворень в лісоресурсній сфері України. *Агросвіт*. 2011. № 24. С.9-12.
16. Коваль Я. В., Блажкевич Т. П., Волочков В. В. Планування виробництва в лісовому господарстві: навчальний посібник. Житомир : Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2011. 504 с.
17. Основні досягнення лісового господарства України. Веб-сайт Державного комітету лісового господарства України. URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/publish/> (дата звернення: 19.03.2018).
18. Шморгун Л.Г. Особливості стратегічного правління земельними ресурсами в Україні. *Соціально-економічний потенціал України та країн Європи: правове регулювання, проблеми і тенденції розвитку* : матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та науковців, м Київ, 17 травня 2018 р. Київ : Університет «Україна», 2018. С. 25-28.
19. Дубас Р.Г., Камратов С.В. Формування стратегії розвитку підприємств лісового господарства України. *Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління. Серія Економіка* (м.Маріуполь). Науковий журнал. 2017. №4 (77). С.52 – 60.
20. Камратов С.В. Організаційно-економічні аспекти стратегії підприємств лісової сфери України. *Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації* : збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 вересня 2017 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2017. С. 84-86.
21. Шубалий О.М. Регіональні аспекти формування механізму стратегічного планування і регулювання діяльності комплексних

лісогосподарських підприємств. *Стратегія розвитку України*. 2022. № 1-2. С. 444-451.

22. Шубалий О.М. Стратегічне планування діяльності лісогосподарських підприємств: поєднання зарубіжного досвіду та вітчизняної галузевої специфіки. *Статистичне оцінювання соціально-економічних явищ у регіоні: методологічні підходи (щорічник наукових праць)*. Вип. 4. Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2022. С.417-426.

23. Трояновська О.Б. Конспект лекцій з курсу «Стратегія підприємства» : навчальне видання. Харків: Харківська академія міського господарства, 2012. 121с.

24. Корчинська Л.Ф. Еколого-економічні проблеми лісокористування в Житомирській області. *Вісник ЖНАЕУ. Науково-теоретичний збірник*. 2012. № 2 (31). т. 2 (економічні науки). С.425-432.

25. Шершун М.Х., Дребот О.І. Лісовий сектор Європи у контексті змін форм власності та реформування системи управління лісового господарства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.4. С. 307-315.

26. Шершун М.Х. Реформування системи лісового господарства України у контексті європейської перспективи розвитку : монографія / за наук. ред. О.І. Фурдичка. Київ : ДІА, 2012. 336с.

27. Лісове насінництво: Методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 205 «Лісове господарство». В.М. Хрик, С.М. Левандовська, Т.П. Лозінська. Біла Церква, 2020. 68 с.

28. Фурдичко О. І. Екологічні основи збалансованого розвитку агросфери в контексті європейської інтеграції України : монографія. Київ : ДІА, 2014. 432с.

29. Корчинська Л.Ф. Цілі стратегії збалансованого лісокористування України. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Науковий журнал*. 2016. № 8(69). С.128–132.

30. Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства і сільських територій в Україні на 2015–2020 роки. URL: <http://minagro.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2018).

31. Швиденко Л. Й. Ліси та лісівництво в Україні. Чернівці : Рута, 2002. 28 с.

32. Синякевич І. М. Економіка лісовпорядкування : навч. посіб. Львів : ІЗМН, 2000. 402 с.

33. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки : Закон України. Про екологічну мережу : Закон України.

34. Лозінська Т.П., Варга Л.М., Пузир О.О. Проблеми збереження біорізноманіття лісів Міжнародна наукова конференція: Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень. 20.03.2020. Херсон, 2020. МЦНД. С.59-61

35. Про плату за використання лісових ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2006 р. № 174.

36. Економічна стратегія України на період до 2030 р.: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 року № 145-р.

37. Лісовий кодекс України: введений в дію постановою Верховної Ради України від 21 січня 2014 року з внесеними змінами від 8 лютого 2006 р. К. : Мінлісгосп України, 1994.

38. Хрик В.М., Лозінська Т.П., Олешко О.Г., Левандовська С.М., Кімейчук І.В. Лісові культури: метод. рекомендації для виконання практичних робіт здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 205 – «Лісове господарство» / уклад. В.М. Хрик, Т.П. Лозінська, С.М. Левандовська, О.Г. Олешко, І.В. Кімейчук. Біла Церква, 2020. 61 с.

39. <https://bilatserkvalis.com.ua/pro-nashu-filiju/korotka-dovidka>

40. <http://www.bilatserkvalis.com.ua/news>

41. Інституційна розбудова лісової сертифікації в Україні. [Кравець П.В., Лакида П.І., Кременецька Є.О., Зібцев С.В. та ін.]; за ред. П.В. Кравця. К. : ННЦ ІАЕ, 2019. 248 с.
42. Лакида П. І. Фітомаса лісів України. Тернопіль, 2012. 256 с.
43. Блищик В.І. Продукція деревостанів вільхи клейкої Українського Полісся : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.02 – "Лісовпорядкування та лісова таксація". К. : Вид-во НУБіП України, 2014. 23 с.
44. Василюшин Р.Д. Продуктивність та надземна фітомаса лісостанів ялиці білої в Українських Карпатах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.02 – "Лісовпорядкування та лісова таксація". К. : Вид-во "Либідь", 2007. 19 с.
45. Володимиренко В.М. Особливості росту та прогноз продуктивності штучних модальних ялинових деревостанів Українських Карпат : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.02 – "Лісовпорядкування та лісова таксація". К. : Вид-во "Либідь", 2006. 21 с.
46. Домашовець Г.С. Зональна біопродуктивність лісів Львівщини та її динаміка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.02 – "Лісовпорядкування та лісова таксація". К. : Вид-во "Либідь", 2008. 20 с.
47. Лакида П.І. Біологічна продуктивність дубових деревостанів Поділля. П.І. Лакида, А.Г. Лашенко, М.М. Лашенко. К. : Вид-во ННЦ ІАЕ, 2006. 196 с.
48. Лакида П.І. Біопродуктивність лісових фітоценозів Карпатського національного природного парку. П.І. Лакида, В.В. Бокоч, Р.Д. Василюшин. Корсунь-Шевченківський : Вид-во ФОП В.М. Гаврищенко, 2015. 154 с.
49. Морозюк О.В. Біопродуктивність лісів Черкащини та її динаміка : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.03.02 – "Лісовпорядкування та лісова таксація". К., 2009. 22 с.

50. Ковалевський С.С. Сучасний стан і таксаційна структура лісів державного підприємства "Білоцерківське лісове господарство" Науковий вісник НЛТУ, 2019. Вип.26.7. с.85-90
51. <http://www.bilatserkvalis.com.ua/підрозділи/6-базисний-розсадник>
52. <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/39124>
53. *Buxus sempervirens* L. is an accepted name [Eletronical resource] / The Plant List. Access mode : <http://www.theplantlist.org/tpl/record/kew-2688005//>
54. Білоус В.І. Лісова селекція : підручник. Умань : Уманське вид.-поліграф. під-во, 2003. С. 534.
55. Маурер В.М. Декоративне розсадництво з основами насінництва : навч. посібн. К. : Вид-во НАУ, 2006. 270 с.
56. Проект організації і розвитку ДП «Білоцерківське лісове господарство» Київського обласного управління лісового та мисливського господарства. Ірпінь. 2012 р. 290 с
57. Хрик. В.М., Левандовська С.М., Лісова таксація: методичні рекомендації до виконання практичних робіт для здобувачів вищої освіти ОР «Бакалавр» спеціальності 205 «Лісове господарство», 2019. 66 с.
58. Санітарні правила в лісах України. Київ. 2014 р. 280 с.
59. Ковбенко А.О. Довідник майстра лісу. Харків, 2021. 296 с.
60. Фітопатологія. Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти агробіотехнологічного факультету спеціальності 206 – Садово-паркове господарство, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / А.Б. Марченко. Біла Церква, 2021. 95 с.
61. Лісова фітопатологія у визначеннях, рисунках, схемах. А. Ф. Гойчук, Л. Л. Решетник. Житомир : Полісся, 2015. 224 с
62. Дебринюк Ю.М., Фучило Я.Д., Гузь М.М. Планаційне лісовирощування : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. Ю.М. Дебринюк, Я.Д. Фучило, М.М. Гузь. Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2020. 428 с.

63. Загальна фітопатологія: Навч. посіб. За ред. Н.В. Пінчук: Вінниця, 2018. 272 с.